

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. liepos 1 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-268
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Tarp pareiškėjo ir draudiko buvo sudaryta būsto draudimo sutartis (būsto draudimo liudijimo (*duomenys neskelbtini*)) (toliau – Draudimo sutartis), kuria buvo apdraustas pareiškėjui priklausantis gyvenamasis namas, namų turtas ir civilinė atsakomybė, draudimo laikotarpis – nuo 2019 m. vasario 11 d. iki 2020 m. vasario 10 d.

Draudikas gavo pranešimą apie 2019 m. balandžio 8 d. įvykusį apdrausto pastato gaisrą (toliau – Įvykis).

Draudikas 2019 m. lapkričio 19 d. raštu pareiškėją informavo apie priimtą sprendimą atsisakyti dėl Įvykio išmokėti draudimo išmoką. Draudikas nurodė, kad, remiantis Draudimo sutarčiai taikomų Būsto draudimo taisyklių Nr. 67 (2016 m. vasario 17 d. redakcija) (toliau – Taisyklės) B skyriaus V dalies 2.2 papunkčiu, draudimo išmoka negali būti mokama, nes pareiškėjas ir su juo susiję asmenys draudikui pateikė klaidinančius duomenis. Draudikas taip pat rėmėsi Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunkčio ir B skyriaus V dalies 1.1 papunkčio nuostatomis, suteikiančiomis draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos, jei nesuteikiama informacija apie pasikeitusią draudimo riziką (kad apdraustas pastatas buvo negyvenamas). Be to, draudikas nurodė, kad nagrinėjamu atveju, kaip draudimo išmokos nemokėjimo pagrindas, taikytinos ir Taisyklių sąlygos (Taisyklių B skyriaus V dalies 1.3 papunktis ir C skyriaus III dalies 2.5 papunktis), nes nebuvo laikomasi priešgaisrinės apsaugos tarnybų nurodymų.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko sprendimu nemokėti draudimo išmokos, nurodė, kad draudikas nesurinko objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad sudarant Draudimo sutartį pastatas buvo negyvenamas. Pareiškėjas teigė, kad nuo pastato 2018 m. lapkričio 22 d. įsigijimo iki Įvykio apdraustame pastate gyveno. Be to, pareiškėjas nurodė, kad „Draudimo sutarties sudarymo metu niekas neklausė, ar buvę savininkai iki sandorio sudarymo name gyveno, kiek laiko draudėjas name gyvena, kiek būtina gyventi name iki draudimo sutarties sudarymo, kad būstas „įgytų nuolat gyvenamo“ statusą, kada draudėjas apskritai tą namą įsigijo, kiek per mėnesį išnaudoja elektros energijos, ar moka kokius nors mokesčius, tačiau įvykus draudžiamajam įvykiui namas, kuriame žmogus gyvena, nebeatitinka „nuolat gyvenamo“ sąvokos, nes per mažai suvartota elektros energijos ir nesumokėta prieš tris mėnesius įvesta nauja atliekų surinkimo rinkliava, atsiranda sąvokos „labiau tikėtina, kad negyvenamas“, „netiesioginiai įrodymai“, faktas, ar pastatas gyvenamas, ar ne „šiuo konkrečiu atveju“ tampa svarbus vertinant draudėjo informacijos patikimumą.“

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad, Įvykiui pritaikydamas Taisyklių B skyriaus V dalies 1.3 papunkčio ir C skyriaus III dalies 2.5 papunkčio sąlygas, draudikas rėmėsi tik tikėtina gaisro priežastimi – „be priežiūros palikta besikūrenančia krosnele“. Todėl, pareiškėjo teigimu, nurodytų Taisyklių sąlygų taikymo pagrindas nėra patvirtintas objektyviais įrodymais.

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad draudikas nepagrįstai teigia, kad buvo klaidinamas sudarant Draudimo sutartį. Pareiškėjas pabrėžė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudiko darbuotojai, tarpininkavusiai sudarant Draudimo sutartį, buvo suteikta visa ikisutartinė informacija, kurios buvo teirautasi. Pareiškėjas teigė, kad, pateikdamas duomenis

apie įvykį, galėjo suklysti dėl patirto streso. Be to, draudikas rėmėsi skirtingų įvykio liudininkų paaiškinimais. Tačiau, pareiškėjo teigimu, „apklausiant eilę žmonių, tam tikri nesutapimai yra neišvengiami, nes kiekvienas asmuo subjektyviai vertina tas pačias aplinkybes, todėl ir jų pateikimas, perpasakojimas ir atkūrimas gali skirtis.“ Pareiškėjo teigimu, tai, kad buvo pateikta netiksli informacija apie sudegusį kilnojamąjį turtą ir jo vertę, negali turėti įtakos draudiko įsipareigojimų pagal pastato draudimo sutartį vykdymui. Be to, pareiškėjas pabrėžė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudikas pareiškėjo nesupažindino su Taisyklių sąlygomis. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas nurodė, kad draudikas neturi pagrindo remtis Taisyklių nuostatomis, kuriomis vadovaudamasis priėmė sprendimą dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas tvirtino turėjęs pagrindą atsisakyti mokėti draudimo išmoką, nes sudarant sutartį buvo pateikti klaidingi duomenys. Be to, pareiškėjas ir vėliau draudiką klaidino „dėl gaisre sudegusio turto sąrašo sudėties ir vertės, taip pat pateikdamas atsakymus apie įvykio aplinkybes“. Draudikas pabrėžė, kad, priimdamas sprendimą, pagrįstai vadovavosi Taisyklių B skyriaus V dalies 1.3 papunkčio ir C skyriaus III dalies 2.5 papunkčio sąlygomis, suteikiančiomis teisę nemokėti draudimo išmokos, jei nesilaikoma priešgaisrinės apsaugos tarnybos nurodymų. Be to, draudikas nurodė, kad „priimant skundžiamą sprendimą dėl draudimo išmokos taip pat buvo įvertinta, kad pareiškėjas pats atsisako draudimo išmokos.“ Draudiko teigimu, pareiškėjas pateikė prieštarigus duomenis apie pažintį su Y. Y., asmeniu, skambinusių draudikui ir prisistačiusiu pareiškėjo vardu. Draudikas pabrėžė, kad jo sprendimui nemokėti draudimo išmokos turėjo įtakos ir nustatytos aplinkybės, kad sudarant Draudimo sutartį draudžiamas pastatas nebuvo gyvenamas. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė neturintis pagrindo keisti priimto sprendimo.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiško ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos pagrįstumo.

Dėl draudiko pareigos supažindinti pareiškėją su Draudimo sutarties sąlygomis vykdymo

Prašyme nagrinėti vartojimo ginčą pareiškėjas teigė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį nebuvo supažindintas su draudimo liudijime nurodytomis Taisyklėmis. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas nurodė, kad Taisyklių sąlygos, nustatančios draudėjo sutartinius įsipareigojimus, jam negali būti taikomos.

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.156 straipsnyje įtvirtintu sutarties laisvės principu ir sutarties, kaip šalių susitarimo, samprata, sutarties šaliai gali būti privalomos tik tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. CK 6.185 straipsnio 2 dalyje ir 6.186 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, sudarant sutartį prisijungimo būdu, standartinės sutarties sąlygos yra privalomos kitai šaliai tik tuo atveju, jeigu standartinės sutarties sąlygas parengusi šalis tinkamai jas atskleidė, t. y. sudarė protingą galimybę kitai šaliai susipažinti su standartinėmis sąlygomis ir sutarties šalis aiškiai išreiškė savo sutikimą su sutarties sąlygomis. CK 6.992 straipsnio 2 dalis *įpareigoja* draudiką sudaryti sąlygas suinteresuotiems asmenims viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis, o prieš sudarant draudimo sutartį – *įteikti jų kopijas draudėjui*. Aplinkybę, kad kita šalis buvo tinkamai supažindinta su standartinėmis sutarties sąlygomis, privalo įrodyti standartinės sąlygas parengusi šalis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2006).

Vertinant Draudimo sutarties sudarymo ir draudiko pareigos prieš sudarant Draudimo sutartį supažindinti draudėją su standartinėmis sąlygomis vykdymo aplinkybes, pažymėtina, kad draudikas Lietuvos bankui nepateikė jokių įrodymų, kad buvo vykdomi CK 6.992 straipsnio 2 dalyje nustatyti įpareigojimai, t. y. kad buvo įteikta Taisyklių kopija. Priešingai, Lietuvos bankui pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad Taisyklės pareiškėjui prieš sudarant Draudimo sutartį nebuvo įteiktos.

Vertinant tai, ar buvo tinkamai vykdomos CK 6.992 straipsnio 2 dalyje nustatytos draudiko pareigos, reikšmingi Panevėžio apygardos prokuratūros Utenos apylinkės prokuratūros (*duomenys neskelbtini*) Nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą (toliau – Nutarimas) duomenys. Šiuo Nutarimu buvo priimtas sprendimas nutraukti ikiteisminį tyrimą pagal draudiko pareiškimą dėl (*duomenys neskelbtini*).

Nutarime yra pateikti tarpininkavusios sudarant Draudimo sutartį draudiko darbuotojos, kuri buvo apklausta kaip liudytoja (toliau – draudiko darbuotoja), paaiškinimai. Draudiko darbuotoja nurodė, kad pagal galiojančią tvarką sutarties fiziškai pasirašyti nereikėjo nei pareiškėjui, nei draudiko darbuotojai. Draudiko darbuotoja teigė, kad, sudarius Draudimo sutartį, „atspausdino sąskaitą apmokėjimui, padavė pareiškėjui ir jis nuėjo sumokėti į paštą. Ji nežino, ar mokėjo jis, ar kas kitas. Sudarius sutartį pareiškėjas išvyko.“

Atkreiptinas dėmesys, kad draudiko darbuotojos ikiteisminio tyrimo metu pateiktuose paaiškinimuose nėra nurodyta, kad prieš sudarant Draudimo sutartį Taisyklės pareiškėjui buvo įteiktos. To nenurodė ir draudikas atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi. Draudikas tik teigė, kad draudiko darbuotoja žodžiu paaiškino, kad „visada draudėjams įteikia Taisyklės, todėl šiuo atveju irgi taip turėjo būti“. Be to, draudiko teigimu, pareiškėjas draudikui keliamus reikalavimus grindžia Taisyklių sąlygomis, todėl šios aplinkybės patvirtina, kad pareiškėjas buvo supažindintas su Taisyklėmis.

Vertinant draudiko nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad draudimo liudijime nėra pareiškėjo parašo, patvirtinančio Taisyklių įteikimo faktą, taigi draudiko nurodyti draudiko darbuotojos žodiniai paaiškinimai nėra pagrįsti rašytiniais įrodymais. Nors, vadovaudamasis CK 6.991 straipsnio nuostatomis, draudikas teigė, kad draudėjo parašas nėra privalomas draudimo liudijimo rekvizitas, tačiau, kaip minėta, pagal kasacinio teismo suformuotą praktiką, kilus šalių ginčui dėl Taisyklių įteikimo, būtent draudikui kyla pareiga įrodyti Taisyklių įteikimo draudėjui faktą. Kadangi rašytiniai įrodymai negali pagrįsti Taisyklių įteikimo pareiškėjui fakto, nėra pagrindo teigti, kad draudikas tinkamai vykdė CK 6.992 straipsnio 2 dalyje nustatytas pareigas. Priešingai, Nutarime nurodyta, kad prieš sudarydama Draudimo sutartį draudiko darbuotojai netinkamai vykdė pareigas. Nutarime pateiktuose draudiko darbuotojos paaiškinimuose nurodyta, kad, įvykus įvykiui, buvo atliktas „vidaus tyrimas, jai teko rašyti pasiaiškinimą, buvo *nubausta įspėjimu dėl padarytų klaidų*“.

Iš Lietuvos bankui draudiko pateiktų dokumentų taip pat matyti, kad draudimo liudijime įrašyta ši nuostata: „Sumokėdamas draudimo įmoką (arba jos dalį) arba pasirašydamas draudimo sutartį patvirtinu, kad: <...> esu supažindintas su draudimo taisyklėmis, žinau, kad jos skelbiamos viešai www.ld.lt ir patvirtinu, kad taisyklių kopiją gavau.“ Taip pat Draudimo liudijime yra nurodyta: „Draudimo taisyklės: Transporto priemonių draudimo taisyklės Nr. 067 (2016-05-17 redakcija, galioja nuo 2016-06-01).“

Nors draudimo liudijime nurodyta, kokios Taisyklės taikytinos Draudimo sutarčiai (nurodytas Taisyklių pavadinimas, pažymėta Taisyklių redakcija), tačiau tai savaime nepatvirtina fakto, kad pareiškėjas buvo supažindintas su Taisyklėmis. Sistemaiškai aiškinant teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias tai, kaip turi būti sudaroma draudimo sutartis ir tai, kokia ir kaip informacija turi būti pateikta draudėjui, darytina išvada, kad draudėjo supažindinimas su draudimo taisyklėmis, be kita ko, yra siejamas ir su draudimo taisyklių kopijos įteikimu. Lietuvos banko vertinimu, vien tai, kad draudimo liudijime yra nurodytas Taisyklių pavadinimas, ir nurodyta, kad pareiškėjas sumokėjo įmoką už Draudimo sutartį, savaime nepatvirtina fakto, kad pareiškėjas buvo tinkamai supažindintas su Taisyklių sąlygomis ir draudikas tinkamai įvykdė jam teisės aktuose nustatytas pareigas. Šių aplinkybių nepaneigia ir faktas, kad draudimo liudijime yra nuoroda į bendrą draudiko puslapį, nes, kaip minėta, būtent draudikui nustatyta pareiga įteikti Taisyklės. Ši pareiga, nepaisant vartotojų pareigos būti atidiems ir atsakingiems, negali būti paverčiama draudėjo pareiga pačiam nurodytame tinklalapyje susirasti konkrečias taisykles.

Lietuvos draudikų asociacijos parengtų Ne gyvybės draudimo sutarčių sudarymo gairių (toliau – Gairės) 2.2.4 papunktyje taip pat nurodyta, kad, be prieš sudarant draudimo sutartį draudėjui pateikiamos informacijos apie draudimo taisyklių įtvirtinimą draudiko interneto svetainėje, draudėjui taip pat turi būti pateikta tiksli nuoroda į šias taisykles ir šios nuorodos pagrindu draudėjui turi būti suteikiama galimybė atgaminti taisyklių kopiją. Gairių 2.2.4 papunktyje taip pat nustatyta, kad visais atvejais draudėjui turi būti pasiūlyta pateikti draudimo taisykles patvariojoje laikmenoje.

Remiantis formuojama teismų praktika ir bendrąją ne gyvybės draudimo rinkos praktiką apibūdinančio dokumento nuostatomis, darytina išvada, kad vien tik suteikta

galimybė internete susipažinti su standartinėmis draudimo sutarties sąlygomis, draudimo liudijime nenurodant tikslių nuorodų į interneto svetainę, kurioje būtų galima susipažinti su Taisyklėmis (t. y. konkrečiomis draudimo sutarčiai taikomomis sąlygomis), taip pat kitais faktiniais duomenimis nepagrindžiant draudimo taisyklių įteikimo aplinkybių, nėra pripažįstama tinkamudraudėjo supažindinimo su Taisyklėmis įrodymu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad šiuo atveju Taisyklės nėra laikytinos sudėtine Draudimo sutarties dalimi ir administruojant įvykį jos negali būti taikomos.

Remiantis Lietuvos banko nustatytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad, priimdamas sprendimą dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos, draudikas neturėjo pagrindo taikyti Taisyklių sąlygų (t. y. Taisyklių B skyriaus V dalies 2.2 papunkčio, Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunkčio, B skyriaus V dalies 1.1 papunkčio, Taisyklių B skyriaus V dalies 1.3 papunkčio ir C skyriaus III dalies 2.5 papunkčio nuostatų).

Dėl ikisutartinių draudėjo pareigų vykdymo tinkamumo

Nors nagrinėjamu atveju Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas neturėjo pagrindo taikyti Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunkčio ir B skyriaus V dalies 1.1 papunkčio nuostatų, remdamasis tuo, kad buvo pateikta neteisinga informacija apie draudžiamo pastato statusą (kad pastatas nėra nuolat gyvenamas), tačiau svarbu ir tai, kad draudėjo pareiga atskleisti ikisutartinę informaciją draudikui nustatyta ir CK 6.993 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjas privalo suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminę įtaką draudžiamojo įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikai), jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. CK 6.993 straipsnio 2 dalyje esminėmis aplinkybėmis, apie kurias sudarydamas draudimo sutartį draudėjas privalo informuoti draudiką, pripažįstamos aplinkybės, nurodytos standartinėse draudimo sutarties sąlygose (draudimo rūšies taisyklėse), taip pat aplinkybės, apie kurias draudikas raštu prašė draudėjo suteikti informaciją.

Jeigu informacija neatskleidžiama tyčia, turint tikslą sąmoningai suklaidinti draudiką, draudikas turi teisę reikalauti draudimo sutartį pripažinti negaliojančia nuo sudarymo dienos, išskyrus atvejus, kai neatskleistos aplinkybės išnyko iki draudžiamojo įvykio arba jam atsirasti neturėjo įtakos (CK 6.993 straipsnio 4 dalis). Šio straipsnio prasme melagingos informacijos teikimas žinant, kad ji melaginga, reiškia tyčinį draudėjo veiksma, nes jis atskleidžia melagingą informaciją žinodamas, kad ji melaginga, arba tikrąją teisingą informaciją nuslepia, sudarydamas apgaulingą vaizdą draudikui apie draudimo riziką ir draudžiamojo įvykio atsiradimo tikimybę. Jeigu draudėjas neatskleidžia informacijos neketindamas sąmoningai suklaidinti draudiko ar iš to gauti naudos, toks informacijos neatskleidimas prilygintinas neatsargiam informacijos neatskleidimui.

Remiantis CK 6.993 straipsnio 6 ir 7 dalimis, draudėjui dėl neatsargumo neatskleidus ikisutartinės informacijos, draudikas turi teisę įvykus draudžiamajam įvykiui sumažinti draudimo išmoką tokia santykinė dalimi, kuria draudimo įmoka būtų padidinta, jeigu draudikas būtų žinojęs dėl neatsargumo neatskleistas aplinkybes, arba atsisakyti ją išmokėti įrodęs, kad nė vienas draudikas, žinodamas aplinkybes, kurių draudėjas nenurodė dėl neatsargumo, nebūtų sudaręs draudimo sutarties.

Nagrinėjamu atveju draudikas teigė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas jam suteikė melagingus duomenis, kad draudžiamas pastatas buvo gyvenamas. Tačiau, draudiko teigimu, vėliau buvo nustatyta, kad „elektros energijos name suvartota nebuvo, komunalinis šiukšlių išvežimas vykdomas nebuvo“. Draudiko teigimu, aplinkybę, „kad pastatas buvo negyvenamas netiesiogiai įrodo ir fotofiksacijos, kurios buvo atsiųstos po Draudimo sutarties sudarymo. Tose fotofiksacijose aplink pastatą matyti sniegas, kuris nepravaikščiotas iki durų.“ Be to, „pareiškėjas sudarydamas Draudimo sutartį nurodė, kad į pastatą buvo atliktos konkrečios investicijos (pakeisti visi langai, durys, stogo danga ir kt.), tačiau iš minėto ikiteisminio tyrimo medžiagos ir gaisravietėje esančių pastato likučių matyti, kad ne visos tos investicijos buvo atliktos.“

Nesutikdamas su draudiko teiginiais, kad draudžiamas pastatas buvo negyvenamas, pareiškėjas teigė, kad 2019 m. gegužės 20 d. UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ rašte (toliau – Raštas) nebuvo nurodyta jokių duomenų, leidžiančių teigti, kad elektros energija apdraustame pastate nebuvo vartojama. Be to, pareiškėjo teigimu, UAB „Ignitis“ pateikti duomenys patvirtina, kad elektros energija buvo vartojama.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad Rašte pabrėžiama,

kad UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ neturi galimybės pateikti duomenų, kiek laikotarpiu nuo 2019 m. lapkričio 22 d. iki 2019 m. balandžio 8 d. (t. y. nuo pareiškėjo apdrausto pastato įsigijimo iki įvykio) apdraustame pastate buvo suvartota elektros energijos. UAB „Ignitis“ 2020 m. sausio 28 d. rašte nurodė, kad už apdraustame pastate suvartotą elektros energiją „mokėtina suma 37,15 Eur iki rodmenų 277 kWh. Per laikotarpį nuo 2017 m. kovo 8 d. iki 2020 m. sausio 20 d. mokėjimo bei rodmenų deklaravimo. AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ gautais duomenimis buvo atvykęs inžinierius 2020 m. sausio 21 d. užfiksavo faktinį skaitiklio rodmenį 277 kWh. Minėtame objekte nėra automatizuotos apskaitos, kurioje galėtume matyti nuotoliniu būdu suvartotą elektros energiją, todėl negalime patikslinti, koku laikotarpiu buvo suvartota elektros energija.“

Vertinant Lietuvos bankui pateiktus įrodymus apie apdraustame pastate suvartotą elektros energiją, darytina išvada, kad minėti faktiniai duomenys negali patvirtinti, kad laikotarpiu nuo apdrausto pastato įsigijimo iki Draudimo sutarties sudarymo (t. y. laikotarpiu nuo 2018 m. lapkričio 22 d. iki 2019 m. vasario 11 d.) elektros energija nebuvo vartojama. Be to, nors nagrinėjama atveju Taisyklių sąlygos dėl to, kad Taisyklės nebuvo įteiktos pareiškėjui, nėra privalomos, tačiau šios aplinkybės neturi įtakos vertinant draudiko veiksmus, sudarant Draudimo sutartį ir pagal Taisyklių nuostatas vertinant draudžiamo pastato atitiktį Taisyklių nuostatomis „nuolat gyvenamas būstas“.

Taisyklių A dalies II skyriaus 2 punkte nustatyta, kad „nuolat gyvenamas būstas – tai pastatai ar jų dalys (gyvenamasis namas (jo dalis) / kotedžas, sodo namas ar butas), kuriame nuolat (ne mažiau nei 9 mėnesius per metus) gyvenate su savo šeimos nariais.“ Taisyklių A dalies I skyriaus 1 b papunktyje įtvirtinta, kad kreipiniu „Jūs“ Taisyklėse bus kreipiamasi į draudėją. Remiantis minėtų Taisyklių nuostatų sisteminiu aiškinimu, darytina išvada, kad, pagal Taisyklėse nustatytas „nuolat gyvenamo būsto“ sąlygas, tokiu būstu yra laikomas pastatas, kuriame ne mažiau, kaip 9 mėnesius per metus gyvena draudėjas su savo šeimos nariais. Kadangi nuo pareiškėjo (draudėjo) pastato įsigijimo iki Draudimo sutarties sudarymo nebuvo praėję 3 mėnesiai, draudikas, vertindamas apdrausto pastato statusą, neturėtų remtis duomenimis apie suvartotos elektros energijos kiekį, atsižvelgdamas į privalomą draudėjo gyvenimo apdraustame pastate (ne mažiau kaip 9 mėnesius per metus) terminą. Darytina išvada, kad UAB „Ignitis“ 2020 m. sausio 28 d. rašte nurodyta informacija apie pastate suvartotos elektros energijos kiekį (kurio duomenys negali paneigti, kad minėtas elektros energijos kiekis negalėjo būti suvartotas laikotarpiu nuo pareiškėjo pastato įsigijimo iki Draudimo sutarties sudarymo) nepagrindžia, kad draudžiamas pastatas pagal Taisyklių A dalies II skyriaus 2 punkto sąlygas negalėjo būti pripažintas „nuolat gyvenamas būstu“.

Draudikas rėmėsi ir 2019 m. rugpjūčio 16 d. UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ rašte nurodytais duomenimis, kad draudimo objekto vietoje nebuvo teikiamos komunalinės atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugos (dar nebuvo baigtos įrengti bendrojo naudojimo aikštelės), ji pradėta teikti 2018 m. rugpjūčio 1 d. Pažymėtina, kad įrodymai, jog pareiškėjas nesinaudojo komunalinėmis atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugomis, negali patvirtinti, kad apdraustame pastate sudarant Draudimo sutartį metu nebuvo gyvenama.

Atkreiptinas dėmesys, kad UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ rašte yra duomenys, kad 2018 m. įmokos nebuvo mokamos. Kadangi pareiškėjas apdraustą pastatą įsigijo 2018 metų pabaigoje (2018 m. lapkričio 22 d.), taip pat atsižvelgiant į UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ rašte nurodytą informaciją, kad komunalinės atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugos 2018 metais draudimo vietoje nebuvo teikiamos, darytina išvada, kad pareiškėjui nebuvo teikiami reikalavimai sumokėti už 2018 metais suteiktas komunalines atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugas. Taigi, nėra pagrindo teigti, kad informacija, kad už 2018 metais suteiktas komunalines atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugas nebuvo mokama (t. y. nebuvo reikalauta sumokėti), gali patvirtinti, kad pareiškėjas negyveno draudimo objekte.

Vertinant kitus įrodymus, leidžiančius patikrinti pareiškėjo pateiktą ikisutartinę informaciją apie draudžiamo pastato statusą, pažymėtina, kad Nutarimo duomenys patvirtina, kad draudiko darbuotojai prieš sudarant Draudimo sutartį elektroniniu paštu buvo atsiųstos draudžiamo pastato išorės nuotraukos. Darytina išvada, kad draudiko darbuotoja turėjo galimybę pagal nuotraukose užfiksuotą pastato išorę įvertinti, ar pastatas gali būti gyvenamas, ar ne. Kilus abejonių dėl draudžiamo pastato statuso (pvz., atsižvelgiant į sniego kiekį draudimo vietoje ir pan.), draudiko darbuotoja privalėjo rinkti papildomą informaciją ir patikrinti visus draudimo rizikos vertinti reikšmingus duomenis.

Pateiktame atsiliepime draudikas nurodė, kad iš turimų pastato išorės nuotraukų

matyti, kad prie apdrausto objekto „nepravaikščiomas sniegas“. Pažymėtina, kad draudiko darbuotoja tų pačių draudikui pateiktų duomenų pagrindu, įvertinusi ir pastato išorės nuotraukas, draudimo liudijime nurodė, kad draudžiamas „nuolat gyvenamas pastatas“. Įvertinus Lietuvos bankui pateiktus įrodymus, negalima teigti, kad sudarant Draudimo sutartį (skirtingai, nei ją vykdant) draudiko darbuotojai, įvertinus draudimo vietos nuotraukas (sniego kiekį ir pan.), būtų kilusių abejonių, ar draudžiamas pastatas yra gyvenamas. Todėl draudikas negali ginčyti sudarant Draudimo sutartį įvertintos informacijos tinkamumo ir, remdamasis tais pačiais (draudiko darbuotojos įvertintais ir pripažintais pakankamais) duomenimis, teigti, kad pareiškėjas netinkamai vykdė ikustartinės informacijos atskleidimo pareigas.

Be to, Nutarime pateiktuose draudiko darbuotojos paaiškinimuose apie Draudimo sutarties sudarymą yra nurodyta, kad pareiškėjo buvo paprašyta atsiųsti ir pastato vidaus nuotraukas, tačiau, jų negavus, pastatas vis tiek buvo apdraustas pagal „nuolat gyvenamo būsto“ sąlygas.

Remiantis CK 6.993 straipsnio 3 dalies nuostatomis, pažymėtina, kad, draudėjui nenurodžius draudimo rizikai vertinti reikšmingos informacijos, kurios draudikas prašė, tačiau draudikui vis tiek sudarius draudimo sutartį, draudikas netenka teisės remtis informacijos apie draudimo rizikai įvertinti reikšmingas aplinkybes neatskleidimu. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad informacijos rinkimas apie draudimo riziką (į kurią taip pat patenka informacija apie draudžiamą pastatą ir jo statusą) yra priskirtinas draudiko kompetencijai pagal aptariamą CK 6.990 straipsnį, taip pat pagal CK 6.994 straipsnį, kuriame reglamentuojama draudiko teisė įvertinti draudimo riziką.

Nors nagrinėjamu atveju draudikas nurodė, kad informacijos apie draudžiamo pastato statusą suteikimo pareiga yra nustatyta būtent draudėjui, tačiau Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad informavimo pareiga pagal įstatymą nustatyta abiem sutarties šalims – ir draudikui, ir draudėjui. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, ne tik turi įvertinti draudėjo pateiktą informaciją, bet ir pats reikalauti pateikti ar rinkti, jo nuomone, trūkstamą informaciją apie draudėją tokios apimties ir tokiu būdu, kad draudiko suklydimo dėl draudžiamojo įvykio tikimybė būtų kuo mažesnė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-284-701/2017; 2013 m. sausio 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2013; 2011 m. sausio 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011; 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011; 2003 m. lapkričio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1029/2003).

Svarbu pažymėti, kad draudikas, būdamas draudimo srities profesionalas, žinodamas, kokia informacija pageidaujama sudaryti draudimo sutarčiai būtų reikšminga, privalo draudėjui pateikti aiškią informaciją, sudarančią sąlygas pasirinkti tinkamiausią draudimo variantą, ir nustatyti draudimo apsaugos apimtį, atitinkančią draudimo riziką. Tik visiems draudimo sutarties sudarymu suinteresuotiems asmenims glaudžiai bendradarbiaujant, atskleidžiant sutartimi siekiamus tikslus ir kitą reikšmingą informaciją, galima pasiekti, kad būtų išvengta teisėtų lūkesčių neatitinkančios sutarties sudarymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011).

Kaip minėta, Nutarimo duomenys patvirtina, kad draudiko darbuotojai buvo skirtas įspėjimas už padarytas klaidas. Lietuvos bankui pateikti įrodymai taip pat patvirtina, kad prieš sudarydama Draudimo sutartį draudiko darbuotoja nesurinko visos jai prieinamos informacijos apie draudžiamo pastato statusą. Kadangi, draudiko teigimu, netinkamai nustatytas Draudimo sutarties sąlygas galėjo lemti draudiko darbuotojos klaidos, darytina išvada, kad draudikas negalėtų remtis tuo, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas nuslėpė ir arba draudikui suteikė klaidinančią informaciją apie pastato būklę.

Vis dėlto, remiantis Lietuvos bankui pateiktais faktiniais duomenimis, taip pat negalima vienareikšmiškai teigti, kad sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas draudžiamame pastate negyveno.

Remiantis Nutarimo duomenimis, nustatyta, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudiko darbuotojai buvo pateikta VĮ Registrų centro išrašo kopija. Minėtame dokumente buvo nurodyti duomenys apie 2019 metais atliktą pastato rekonstrukciją. Be to, draudiko darbuotojos ikiteisminio tyrimo metu teisėsaugos institucijai pateiktuose paaiškinimuose nurodyta, kad iš draudiko darbuotojai prieš sudarant Draudimo sutartį atsiųstų draudžiamo pastato nuotraukų buvo matyti, „kad sienos naujai apkaltos, pakeista stogo danga, keisti langai“.

Be to, Nutarime pateiktuose kitų liudytojų parodymuose buvo nurodyta, kad pareiškėjas apdraustame pastate gyveno. Šio pastato viduje buvo „metalinė lova, senovinė spinta, trys naujesnės spintos, keli staliukai, kelios lovos, mikrobangų krosnelė, gan nauja, šaldiklis, senas kilimas, virtuvinis stalas, indai ant stalo ir sekcijoje“ ir kt. Svarbu pažymėti, kad Nutarime liudytojų nurodyti duomenys, kad pareiškėjas apdraustame pastate gyveno ir kad pastato viduje bei išorėje (dėl atliktos rekonstrukcijos) buvo užfiksuoti gyvenamam namui būdingi požymiai, nebuvo paneigti. Darytina išvada, kad Lietuvos bankui nebuvo pateikta objektyvių įrodymų, galinčių pagrįsti draudiko teiginius, kad draudžiamas pastatas sudarant Draudimo sutartį buvo negyvenamas.

Priimdamas sprendimą nemokėti draudimo išmokos, draudikas rėmėsi ir tuo, kad pareiškėjas draudiko darbuotojai pateikė klaidinančius duomenis apie pastato rekonstrukcijos pasekmės (atlikto remonto, pastato pakeitimų apimtį), nurodydamas daugiau atliktų su draudžiamo pastato vertės padidinimu susijusių pastato pakeitimų.

Vertinant šias draudiko nurodytas aplinkybes, nustatyta, kad Nutarime įtvirtinti draudiko darbuotojos paaiškinimai patvirtina, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudiko darbuotojai buvo suteikta informacija apie pastato pakeitimus ir ji draudiko darbuotojos buvo įvertinta. Remiantis gautais duomenimis, buvo apskaičiuotas draudimo įmokos dydis. Darytina išvada, kad negali remtis tuo, kad pareiškėjas nepateikė ikisutartinės informacijos apie pastato pakeitimus (rekonstrukcijos mastą), nes minėta informacija prieš sudarant Draudimo sutartį buvo įvertinta kaip pakankama. Be to, Nutarime nurodyta, kad ikiteisminio tyrimo metu nebuvo nustatyta, kad pareiškėjas „būtų siekęs padidinti apdrausto namo vertę, tuo didindamas gautiną namo sumą“. Todėl, remiantis Lietuvos bankui pateiktais įrodymais, nėra pagrindo teigti, kad draudiko teiginiai, kad pareiškėjas pateikė klaidingą informaciją apie draudžiamo pastato pakeitimus (atliktos rekonstrukcijos mastą), yra pagrįsti. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas neturi pagrindo remtis argumentu, kad pareiškėjas nepateikė teisingos ikisutartinės informacijos, taikyti CK 6.993 straipsnio 6 ir 7 dalių nuostatų ir tuo pagrindu atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti.

Dėl pareiškėjo pateiktos klaidinančios informacijos

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad, atsisakydamas mokėti draudimo išmoką, draudikas rėmėsi tuo, kad pareiškėjas suteikė klaidinančią informaciją. Kaip minėta, Taisyklių B skyriaus V dalies 2.2 papunkčio sąlygos, suteikiančios draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos, draudėjui suteikus klaidinančią informaciją, yra netaikytinos. Tačiau CK 6.189 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai. Vadovaujantis CK 6.189 straipsnyje įtvirtintais sutarties privalomumo ir vykdytinumo principais, sutartys turi būti vykdomos jose numatytomis sąlygomis.

Sutarčių vykdymo principai įtvirtinti CK 6.200 straipsnyje: šalys privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai; vykdydamos sutartį, šalys privalo bendradarbiauti ir kooperuotis; jeigu pagal sutartį ar jos prigimtį šalis, atlikdama tam tikrus veiksmus, turi dėti maksimalias pastangas sutarčiai įvykdyti, tai ši šalis privalo imtis tokių pastangų, kokių būtų ėmęsis tokiomis pat aplinkybėmis protingas asmuo. Kasacinio teismo praktikoje taip pat ne kartą pažymėta, kad prievolė yra laikoma įvykdyta netinkamai, pažeidus bendradarbiavimo pareigą, imperatyviasias teisės normas ar bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015; 2012 m. gruodžio 20 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-599/2012).

Draudimo sutartinių teisinių santykių srityje suformuotoje kasacinio teismo praktikoje taip pat pabrėžiama, kad skiriamasis draudiko veiklos požymis yra tai, kad jo veikla susijusi su tam tikra rizika, t. y. draudėjas moka draudimo įmokas, o draudikas rizikuoja, nes jis perima iš draudėjo riziką – nuostolių atsiradimo tikimybę ir tam tikro jų dydžio galimybę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. lapkričio 5 d. d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1029/2003). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu (lot. *uberrimae fidei*), sutartis; dėl to draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. birželio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-397/2001; 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-518/2008; kt.). Draudimo santykių ypatumai

lemia šių santykių dalyvių pareigą ypač glaudžiai bendradarbiauti ir kooperuotis, padedant įgyvendinti vienas kitam savo teises bei vykdyti pareigas (CK 6.38 straipsnio 3 dalis).

Lietuvos bankui pateikto ikiteisminio tyrimo duomenys patvirtina, kad pareiškėjas teisės saugos institucijai teiktuose paaiškinimuose nurodė, kad draudikui pateikė neteisingus duomenis apie sudegusio kilnojamojo turto vertę, turėdamas tikslą gauti didesnę draudimo išmoką.

(*duomenys neskelbtini*) Utenos apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos nusikaltimo tyrimo skyriaus Įtariamojo apklausos protokole (toliau – Protokolas) nurodyta: „draudimo bendrovei pateikiau visai kitas daiktų vertes, nes tikėjausi gauti didesnę draudimo išmoką.“ Minėta informacija pakartojama ir Nutarime pateiktuose pareiškėjo paaiškinimuose. Be to, Protokole nurodyta: „pateikus įtariamajam klausimą, ar jis prisipažįsta padaręs nusikalstamą veiką, kurios padarymu įtariamas, jis parodė: kaltę pripažįstu visiškai.“ Kad minėti duomenys teisingi, pareiškėjas patvirtino parašu.

Kaip minėta, Nutarimo duomenys patvirtina, kad ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas, gavus draudiko pareiškimą dėl (*duomenys neskelbtini*). Nutarimo duomenimis, ikiteisminio tyrimo metu buvo patvirtintas tik melagingos informacijos apie sudegusių daiktų vertes suteikimo faktas, tačiau dėl baudžiamojo proceso įrodinėjimo ir atsakomybės taikymo specifikos ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas. Remiantis Nutarimo ir Protokolo duomenimis, darytina išvada, kad pareiškėjas, patvirtindamas savo kaltę dėl įtariamos nusikalstamos veikos, pripažino faktą, kad klaidino draudiką, suteikdamas melagingus duomenis apie sudegusio kilnojamojo turto vertes, nes siekė gauti didesnę draudimo išmoką.

Atsižvelgiant į Nutarime įtvirtintus duomenis apie ikiteisminio tyrimo nutraukimą, pažymėtina, kad Nutarime nurodyta: „namuose buvusio turto vertės nurodymas nelaikytinas nusikalstamu, kadangi paprastai kilnojamųjų daiktų vertė yra pagrindžiama įsigijimo dokumentais rinkos verte ir pan. Jokių suklastotų ar netikrų dokumentų, pagrindžiančių neteisingai nurodytą sudegusiame name buvusių daiktų vertę, X. X. draudimo bendrovei nepateikė, todėl jo veiksmai nelaikytini nusikalstamais ir ikiteisminis tyrimas nutrauktinas, nesant nusikaltimo arba baudžiamojo nusižengimo požymių.“

Kasacinio teismo formuojamoje praktikoje konstatuota, kad baudžiamojoje byloje teisiamojo asmens veiksmai vertinami baudžiamosios atsakomybės požiūriu. Kita vertus, civilinėje byloje asmens veiksmai vertinami civilinės atsakomybės požiūriu. Baudžiamojoje ir civilinėje teisėje asmens veiksmai neteisėtumas ir kaltė vertinami pagal skirtingus kriterijus, todėl baudžiamosios teisės požiūriu asmens veiksmai gali būti teisėti, o civilinės teisės – neteisėti. Tai reiškia, kad baudžiamosios teisės požiūriu asmens veiksmai gali nesukelti baudžiamojoje teisėje nurodytų teisinių padarinių, tačiau gali sukelti civilinius teisinius padarinius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2009). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, vertinant tai, ar pareiškėjas tinkamai vykdė iš Draudimo sutarties kylančius įsipareigojimus, turi būti vadovaujama ikiteisminio tyrimo metu patvirtintais melagingos informacijos apie sudegusio turto vertes duomenimis, nors ir dėl minėtos melagingos informacijos suteikimo ikiteisminio tyrimo metu nebuvo nustatyta baudžiamojo nusižengimo požymių. Ikiteisminio tyrimo metu nustatytos aplinkybės neginčijamai patvirtina, kad pareiškėjas, draudikui suteikdamas melagingą informaciją apie kilnojamojo turto vertes, pažeidė draudimo sutarčių vykdymui keliamus sąžiningumo, bendradarbiavimo ir teisingos informacijos, būtinos draudimo sutarčiai vykdyti, teikimo reikalavimus.

Šiame kontekste papildomai pažymėtina, kad pareiškėjas prašyme nagrinėti vartojimo ginčą nurodė, kad draudikas neturi pagrindo remtis tuo, kad buvo suteikta melaginga informacija apie apdraustą *kilnojamąjį turtą*, nes draudikui keliamas reikalavimas išmokėti draudimo išmoką pagal pastato draudimo sąlygas. Vertinant šias pareiškėjo nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad pastatas ir šiame pastate esantis kilnojamasis turtas buvo apdrausti viena Draudimo sutartimi. Todėl vertinant, ar pareiškėjas tinkamai vykdė iš Draudimo sutarties kylančius ir su ja susijusius įsipareigojimus, turi būti vertinama ir tai, kad buvo suteikta melaginga informacija apie Draudimo sutartimi apdraustų kilnojamųjų daiktų vertes.

Vertinant kitus duomenis, reikšmingus vertinant, kaip pareiškėjas vykdė CK 6.200 straipsnyje nustatytas startines ir su jomis susijusias pareigas, pažymėtina, kad Nutarimo duomenys taip pat patvirtina, kad pareiškėjas draudikui pateikė klaidinančius duomenis apie pažintį ir ryšius su Y. Y., šis asmuo ikiteisminio tyrimo metu buvo apklaustas kaip liudytojas.

Remiantis Lietuvos bankui draudiko pateiktą pareiškėjo pirminių paaiškinimų (kurie

buvo pateikti draudikui po įvykio) duomenimis, nustatyta, kad pareiškėjas draudikui nurodė: „Y. Y. nepažįstu“. Tačiau Nutarime pateiktuose pareiškėjo paaiškinimuose yra nurodyta draudikui nurodytiems duomenims prieštaraujanti informacija. Ikiteisminio tyrimo metu pareiškėjas teisėsaugos institucijai nurodė: „Y. Y. pažįstu labai seniai, daugiau nei 20 metų.“

Nutarimo duomenys patvirtina draudiko teiginius, kad Y. Y. skambino draudikui, prisistatydamas pareiškėju, ir pareiškėjo vardu bendravo įvykio administravimui reikšmingais klausimais. Minėtas aplinkybes teisėsaugos institucijai patvirtino tiek pareiškėjas, tiek Y. Y. Svarbu pažymėti, kad draudikui nebuvo pateikto įgaliojimo, suteikiančio Y. Y. teisę atstovauti pareiškėjo interesams, administruojant įvykį. Nors minėti asmenys teisėsaugos institucijai nurodė, kad Y. Y. pareiškėjo vardu prisistatydavo draudikui, nes pareiškėjas, Y. Y. teigimu, neturi pakankamų gebėjimų „tvarkyti biurokratinius dalykus, tokius, kaip draudimai, turto registracijos ir pan.“, tačiau šios aplinkybės nepaneigia fakto, kad draudikui buvo suteikta klaidinanti informacija.

Be to, Nutarime įtvirtinti apklausto liudytojo X. Y., dirbančio pagal individualios veiklos pažymą ir atlikusio apdrausto pastato inventorizaciją, duomenys patvirtina, kad inventorizacija dėl atliktos pastato rekonstrukcijos taip pat buvo užsakyta Y. Y. Liudytojas X. Y. ikiteisminio metu teiktuose paaiškinimuose nurodė, kad Y. Y. „paslaugą atlikti inventorizaciją gyvenamajam namui“ (t. y. apdraustam pastatui) užsakė „2018 m. pabaigoje ar tai 2019 m. pradžioje“. Kadangi pareiškėjas apdraustą pastatą įsigijo 2018 m. lapkričio 22 d., tikėtina, kad minėta paslauga buvo užsakyta, kai pareiškėjas jau buvo apdrausto namo savininkas.

Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo (toliau – Draudimo įstatymas) 98 straipsnio 2 dalyje ir 3 dalies 2 punkte nustatytas įpareigojimas draudikui patikrinti visą jam prieinamą informaciją ir ištirti visas draudžiamojo įvykio aplinkybes. Kadangi duomenys apie pastato rekonstrukciją (įskaitant jos atlikimo datą, atlikimo aplinkybes ir kt.), taip pat atliktą namo inventorizaciją yra reikšmingi draudimo išmokai apskaičiuoti, darytina išvada, kad pareiškėjas pirminiuose paaiškinimuose, siekdamas nuslėpti faktą, kad yra pažįstamas su Y. Y., kartu nuslėpė ir įvykio tyrimui reikšmingus duomenis apie pastato rekonstrukcijos atlikimo (kartu ir draudimo išmokai apskaičiuoti reikšmingas) aplinkybes.

Be to, ikiteisminio tyrimo metu teisėsaugos institucijai Y. Y. pateiktuose paaiškinimuose nurodyta, kad jis labai seniai pažįsta draudiko darbuotoją, tarpininkavusią sudarant Draudimo sutartį. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad tikslios informacijos apie pareiškėjo pažintį su Y. Y. draudikui pateiktuose pirminiuose paaiškinimuose suteikimas taip pat buvo reikšmingas draudikui, siekiant patikrinti Draudimo sutarties sudarymo aplinkybes. Nors ikiteisminio tyrimo duomenys negali patvirtinti, kad pareiškėjas pateikė klaidingus duomenis apie pastato rekonstrukcijos metu atliktų pastato pakeitimų mastą, tačiau visos teisingos informacijos (įskaitant ir informacijos apie Draudimo sutarties sudarymo aplinkybes) pateikimas yra svarbus, kad draudikas tinkamai vykdytų prisiimtus įsipareigojimus. Siame kontekste papildomai pažymėtina, kad Draudimo įstatymo 98 straipsnio 1 dalis įpareigoja draudėją suteikti draudikui visą informaciją, reikšmingą draudžiamojo įvykio faktui patvirtinti ir draudimo išmokai apskaičiuoti.

Lietuvos bankui pateikto Nutarimo duomenys taip pat patvirtina, kad pareiškėjas ikiteisminio tyrimo metu pateiktuose paaiškinimuose nurodė, kad, sudarydamas Draudimo sutartį, pas draudiko darbuotoją buvo nuvykęs vieną kartą. Tačiau draudiko darbuotojos paaiškinimai prieštarauja pareiškėjo nurodytoms aplinkybėms, nes draudiko darbuotoja nurodė, kad po pirmo pateikto draudimo pasiūlymo ir nurodyto galimos mokėti draudimo išmokos dydžio Draudimo sutartis nebuvo sudaryta. Draudiko darbuotojos teigimu, Draudimo sutartis buvo sudaryta, tik pareiškėjui pateikus papildomus duomenis apie draudžiamo pastato rekonstrukciją. Be to, draudiko darbuotoja ikiteisminio tyrimo metu teigė, kad pareiškėjas prieš sudarant Draudimo sutartį jai „minėjo, kad atliko namo remontą, keitė stogą, langus, apkalė ir apšiltino namo sienas. Iš jo kalbos suprato, kad jis namo remontus padarė tapęs namo savininku.“ Tačiau pareiškėjas ikiteisminio tyrimo institucijai pateikė draudiko darbuotojo paaiškinimams prieštaraujančius paaiškinimus, nurodydamas, kad „apdraudė atliktas investicijas, nors jis jokių investicijų namui nedarė, namo remonto darbai buvo daromi iki jį nuperkant“.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad pareiškėjas teikė prieštarigus duomenis, susijusius su žalos dydžio nustatymu (namo rekonstrukcijos atlikimu), Draudimo sutarties sudarymu, taip pat sąmoningai siekė suklaidinti draudiką apie sudegusio turto vertę. Be to, nustatyta, kad pareiškėjas Y. Y. suteikė Draudimo sutarčiai

vykdyti reikšmingą informaciją ir suteikė teisę melagingai pareiškėjo vardu kreiptis į draudiką draudimo išmokos mokėjimo klausimais. Tai, kad pareiškėjas draudikui suteikė klaidingus duomenis, vertintina kaip iš draudimo teisinių sutartinių santykių kylančių įsipareigojimų netinkamas vykdymas ir Draudimo įstatymo 98 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų pažeidimas.

Vertinant pareiškėjo draudikui suteiktos klaidinančios informacijos įtaką draudimo išmokos mokėjimui ir jos dydžiui, pažymėtina, kad, atsižvelgiant į CK 6.189 straipsnyje įtvirtintus iš sutarties kylančių įsipareigojimų vykdymo privalomumo ir vykdytinumo principus, netinkamas sutarties vykdymas reiškia sutarties pažeidimą, už kurį sutartinių įsipareigojimų nevykdančiai sutarties šaliai gali būti taikoma sutartyje ar įstatymuose numatyta atsakomybė. Draudimo sutarties netinkamo vykdymo ar įvykdymo pasekmės yra įtvirtintos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje, nustatančioje draudiko teisę pagal minėtoje normoje įtvirtintus kriterijus sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti. Šiame straipsnyje įtvirtinta, kad draudikas, atsisakydamas mokėti arba sumažindamas draudimo išmoką dėl to, kad draudėjas pažeidė draudimo sutarties sąlygas, privalo atsižvelgti į draudėjo kaltę, draudimo sutarties sąlygų pažeidimo sunkumą, jo priežastinį ryšį su draudžiamuoju įvykiu, žalos, atsiradusios dėl pažeidimo, dydį.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad pareiškėjas draudikui pateikė melagingą informaciją apie sugedusio turto vertes, turėdamas aiškų tikslą sąmoningai suklaidinti draudiką ir gauti didesnę draudimo išmoką. Minėtos aplinkybės buvo patvirtintos ikiteisminio tyrimo metu, beje, ir pats pareiškėjas pripažino savo kaltę už suteiktą melagingą informaciją. Be to, pareiškėjas draudiką siekė suklaidinti dar vienu aspektu – draudikui pateiktuose pirminiuose paaiškinimuose teigė, kad Y. Y. nepažįsta.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad pareiškėjas 2019 m. balandžio 12 d. raštu draudikui pateikė prašymą įvykio administravimą nutraukti, nurodydamas, kad atsisako draudimo išmokos. Pažymėtina, kad civilinėje teisėje faktų įrodomumo vertinimui yra taikomas tikimybių pusiausvyros principas (faktas gali būti pripažintas įrodytu, jei šalies, kuri juo remiasi, pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad jis yra, nei kad jo nėra) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2008). Lietuvos banko nustatytos aplinkybės apie pareiškėjo veiksmus, sąmoningai klaidinant draudiką apie sugedusio turto vertes, taip pat siekį nusišlopinti santykius su asmeniu, kuris aktyviai dalyvavo sprendžiant klausimus, susijusius tiek su Draudimo sutarties sudarymu, tiek su jos vykdymu, leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad pareiškėjas, atsisakydamas draudimo išmokos, siekė išvengti atsakomybės dėl draudiko inicijuoto ikiteisminio tyrimo, kurio metu buvo tiriamos visos su įvykiu susijusios aplinkybės (įskaitant ir Draudimo sutarties sudarymo ir vykdymo aplinkybes).

Todėl, remiantis Lietuvos bankui pateiktų įrodymų visumos vertinimu, darytina išvada, kad pareiškėjas tyčia draudikui pateikė melagingus duomenis apie sugedusio turto vertes ir pažintį su Y. Y., turėdamas tikslą gauti didesnę draudimo išmoką. Svarbu pažymėti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. lapkričio 10 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-459-313/2016, suformavo teisės normų, reglamentuojančių draudiko teisę nemokėti draudimo išmokos ar ją sumažinti, paaiškėjus draudėjo (ar jo atstovo) neteisėtiems veiksams, siekiant gauti draudimo išmoką ar ją padidinti, aiškinimo ir taikymo praktiką. Šioje nutartyje kasacinis teismas konstatavo, kad, sprendžiant dėl draudimo išmokos mažinimo arba nemokėjimo, draudėjui suteikus klaidinančią ar melagingą informaciją, pakanka nustatyti patį melagingos informacijos pateikimo faktą. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad faktas, kad pareiškėjas suteikė melagingą informaciją, yra neabejotinai reikšmingas, sprendžiant draudimo išmokos mokėjimo ir jos dydžio, atsižvelgiant į pareiškėjo kaltės dėl iš Draudimo sutarties kylančių įsipareigojimų pažeidimo formą, nustatymo klausimą.

Vertinant, ar nagrinėjamu atveju draudikas, vadovaudamasi CK 6.189 straipsniu ir draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalimi, turi pagrindą visiškai nemokėti draudimo išmokos, svarbu pažymėti, kad Nutarime nebuvo patvirtinti visi draudiko nurodyti klaidingos informacijos (kurios pagrindu draudikas atsisakė išmokėti draudimo išmoką) suteikimo duomenys. Nutarime nebuvo patvirtinta, kad įvykis kilo dėl pareiškėjo ar su juo susijusių asmenų tyčios, taip pat nebuvo patvirtinta, kad pareiškėjas draudiką suklaidino dėl pastato rekonstrukcijos masto. Ikiteisminio tyrimo išvadose pabrėžiama, kad „Akte dėl kilusio gaisro nurodyta, kad gaisro kilimo priežastis labiausiai tikėtina, palikta be priežiūros netvarkinga krosnis. Kadangi X. X. veikioje nenustatyta, kad jis apgaule savo naudai pasikėsino įgyti

didelės vertės svetimą turta, kaip jau buvo minėta, gaisro kilimo priežastis nebuvo tyčinė, taip pat ikiteisminio tyrimo metu nebuvo nustatyta, jog X. X. apgaule būtų siekęs padidinti apdrausto namo vertę, tuo didindamas gautinę draudimo sumą.“

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali patvirtinti draudiko nurodytų aplinkybių, kad pareiškėjas draudiką klaidino dar prieš sudarant Draudimo sutartį, pateikdamas melagingus duomenis apie draudžiamo pastato statusą, jo rekonstrukcijos mastą, taip pat duomenis apie tyčinę įvykio priežastį, nėra pagrindo teigti, kad draudikas turi teisę dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos. Be to, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas neturi pagrindo remtis ikisutartinės informacijos neatskleidimo aplinkybėmis ir Taisyklių sąlygomis, suteikiančiomis draudikui teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką, nes nebuvo suteikta informacija apie pasikeitusią draudimo riziką ir nebuvo laikomasi priešgaisrinės apsaugos tarnybos nurodymų. Kadangi draudikas, priimdamas sprendimą dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos, taip pat rėmėsi Draudimo sutarčiai netaikytinomis Taisyklių sąlygomis bei aplinkybėmis, kurių negali patvirtinti Lietuvos bankui pateikti įrodymai ir ikiteisminio tyrimo institucijos išvadų duomenys, darytina išvada, kad draudikas turi teisę ne atsisakyti išmokėti draudimo išmoką, o ją sumažinti.

Vertinant tai, koku dydžiu draudikas turi teisę sumažinti draudimo išmoką dėl to, kad pareiškėjas netinkamai vykdė iš Draudimo sutarties kylančius įsipareigojimus, būtina vadovautis minėta kasacinio teismo suformuota teisės normų, reglamentuojančių draudiko teisę nemokėti draudimo išmokos ar ją sumažinti, paaiškėjus draudėjo (ar jo atstovo) neteisėtiems veiksams, siekiant gauti draudimo išmoką ar ją padidinti, aiškinimo ir taikymo praktika. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 10 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-459-313/2016, konstatuojama, kad proporcinga priemonė dėl melagingos informacijos apie dalį prarasto turto pateikimo yra pripažintinas draudimo išmokos sumažinimas 50 procentų dydžiu. Todėl, Lietuvos bankui įvertinus nurodytus faktinius duomenis, taip pat vadovaujantis kasacinio teismo suformuota praktika, kad net ir tuo atveju, kai „draudėjo melagingos informacijos suteikimas draudimo išmokos apskaičiavimui turėjo nedidelę įtaką, tačiau dėl paties melagingos informacijos suteikimo fakto, *įvertinus melagingos informacijos pateikimo santykį su draudiko prievolių pagal draudimo sutartį vykdymu*“, draudimo išmoka gali būti mažinama 50 procentų dydžiu, darytina išvada, kad pareiškėjo padarytam sutartiniam pažeidimui proporcingu pareiškėjui mokėtinos draudimo išmokos sumažinimu laikytinas 50 procentų dydis.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad draudikui kyla pareiga apskaičiuoti ir pareiškėjui dėl įvykio išmokėti draudimo išmoką, sumažintą 50 procentų dėl netinkamai vykdomų iš Draudimo sutarties kylančių įsipareigojimų.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo X. X. reikalavimą ir rekomenduoti draudikui apskaičiuoti ir išmokėti draudimo išmoką, sumažintą 50 procentų dėl netinkamai vykdomų iš Draudimo sutarties kylančių įsipareigojimų.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.